

Nhạc sĩ Trần Hoàn với Quảng Bình

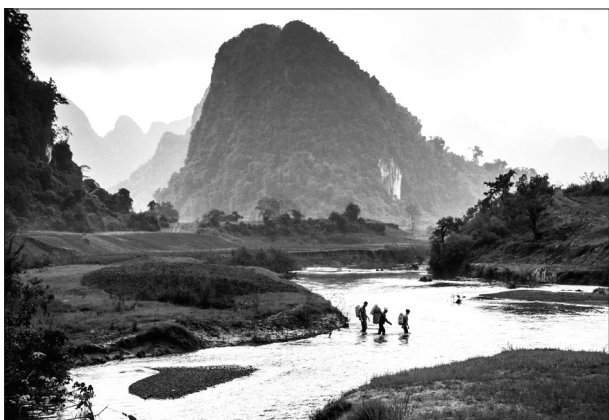
LÝ HOÀI XUÂN

Trong số các nhạc sĩ viết về Quảng Bình, nhạc sĩ Trần Hoàn là người đã sáng tác cho Quảng Bình nhiều ca khúc hay! Tình cảm của ông với Quảng Bình thật là sâu nặng. Thời tuổi trẻ sôi nổi tham gia cách mạng, ông đã hoạt động ở địa bàn Tuyên Hóa. Trước lúc từ già cõi đời ít lâu ông cũng có mặt ở Quảng Bình, đứng hát rất hồn nhiên tại Hội trường Khách sạn Hữu Nghị (Đồng Hới). Dù ở đâu, làm gì, với cương vị nào ông vẫn lưu luyến, gắn bó với Quảng Bình; khi có dịp đi qua Quảng Bình, ông đều dừng chân thăm đồng bào, đồng chí, bạn bè. Ông đã để lại cho Quảng Bình những bài hát hay, nổi tiếng như: *Về Phong Nha, Sơn nữ ca, Đường rừng, Về Đồng Lê, Lời cô gái Lệ Ninh, Nhớ Nhật Lệ, Đường lên Quy Đạt, Tình ca trên sông Sơn, Khúc hát hồ Vực Nổi, Nhớ bến đò xưa, Hoan hô làng Sào Nam v.v...*

Trần Hoàn không có ý đồ viết đặt hàng cho từng huyện, song dường như huyện

nào của Quảng Bình cũng có bài hát của ông. Sông, núi, trời, mây, cây lá, ruộng đồng, đôi nương, trăng sao... cùng con người Quảng Bình hiện lên trong ca khúc của ông thật mộng mơ đáng yêu. Có khi là *"Một đêm trong rừng vắng ánh trăng chênh chếch đầu ghềnh thấp thoáng bóng cô sơn nữ miệng cười xinh xinh... có anh du kích nhìn trời xa xăm ngắm trăng say đắm một mình băng khuâng"* (Sơn nữ ca). Có khi là: *"Đường lên Quy Đạt nghe bên tai gió hát, con chim nó hót, con suối nó chào... đậm màu xanh xanh ngắt"* (Đường lên Quy Đạt). Có khi là: *"Thuyền ngược dòng sông xanh qua An Xá bến xưa, đường lên thăm chợ Tréo xanh xanh thăm hàng dừa... bên con sông tháng ngày lam lũ vẫn có người thương nhớ đợi chờ ai"* (Lời cô gái Lệ Ninh).

Từng địa danh như Lũy Thầy, Bà Tró, Đồng Phú, Bảo Ninh, Sào Nam, Phong Nha, Đồng Lê, Xuân Bồ, Ninh Châu, Hạc

Cảnh sắc Minh Hóa

Ảnh: T.L

Hải, Vực Nôi, Sông Sơn, Nhật Lệ... được ông đưa vào bài hát một cách nhẹ nhàng, tinh tế với tình cảm trìu mến. Con người Quảng Bình hiện lên trong ca khúc của ông là những người yêu lao động, hăng say sản xuất, chiến đấu, biết cầm súng, cầm liềm lập nên chiến công, xây nên kỳ tích. Họ là anh du kích thời chống Pháp, là chị dân quân thời chống Mỹ, là bà mẹ anh hùng, là cô xã viên Hợp tác xã... mà với tình cảm của một người anh - nghệ sĩ, ông thường gọi họ là “em”. Con cá con tôm vào nhạc của ông dường như cũng giàu sức sống hơn. Trăng, sao vào nhạc của ông dường như cũng lấp lánh, lung linh hơn. Không là người Quảng Bình nhưng ông hết sức tự hào với mảnh đất và con người Quảng Bình.

Âm nhạc của ông trong những bài viết về Quảng Bình giàu chất dân ca Quảng Bình. Các điệu hò khoan, hò thuốc, hò giã gạo, các điệu lý được ông vận dụng đưa vào bài hát một cách nhuần nhị. Ca khúc của Trần Hoàn là ca khúc cách mạng, giàu tính nhân văn, giàu chất trữ tình, giàu chất hiện thực mà không kém phần lãng mạn. Lời trong bài hát của ông thường mộc mạc, giản dị, gần gũi với lời ăn tiếng nói hàng ngày của nhân dân. Khi ta nghe “Nơi chúng mình chăn trâu thuở nhỏ” hoặc “Dù quê hương còn nghèo sản nghèo bồi” (Về Đồng Lê), ta đâu nghĩ đó là lời bài hát

nhưng nó rung động trái tim của chúng ta. Ở một số bài hát khác, lời như lời thơ, giàu hình tượng, có sức gợi. Chẳng hạn “Nhớ câu hò vát qua thuyền lưới”, “vẽ nàng Kiều thêm nét hình của nước” (Nhớ Nhật Lệ). Tiết tấu nhạc của ông thường vui nhộn, tinh nghịch, biến hóa linh hoạt; cách sử dụng cao độ, trường độ rất tài tình. Nếu ở bài *Về Đồng Lê* với giai điệu mượt mà, lời ngân dài không dứt thì ở bài *Đường lên Quy Đạt* nhịp khúc của giai điệu lại được ngắt ra, lúc bổng lúc trầm rất hợp với tâm trạng người đi rừng, vượt đèo, lội suối cũng như cảnh tượng thiên nhiên hùng vĩ ở đó. Khi ta nghe cất lên “Hò là oi... trời thanh thanh, nước xanh xanh” (trong bài Khúc hát hồ Vực Nôi), hoặc khi ta nghe cất lên “rằng là ai lên Quy Đạt quê mình...” (trong bài Đường lên Quy Đạt) thì ta nhận ra ngay cái chất hùng tráng của Trần Hoàn. Còn khi ta nghe “Hãy nhìn trăng lên... hãy nhìn mây bay thiết tha về ngàn...” (Trong bài Sơn nữ ca) hoặc “nghe không anh câu hò nhật khoan, nay sông xưa vẫn con đò bến cũ...” (trong bài Lời cô gái Lệ Ninh) thì ta nhận ra ngay cái chất trữ tình sâu lắng, đậm thắm của Trần Hoàn.

Trần Hoàn là người am hiểu lịch sử, truyền thống, phong tục tập quán của Quảng Bình. Trong các bài hát của ông, ông không quên nhắc đến các sự kiện trọng đại như Nguyễn Du ở Quảng Bình, Bác Hồ về thăm Đồng Hới, Mẹ Suốt anh hùng lập chiến công...

Những bài hát nhạc sĩ Trần Hoàn viết về Quảng Bình được đông đảo nhân dân Quảng Bình yêu thích là vì nói được nỗi niềm, tâm trạng, ý nghĩ của người dân Quảng Bình, dễ nhớ, dễ hát. Ông là một nhạc sĩ tài hoa. Nhà nước ta đã tặng thưởng ông Giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học nghệ thuật. Ủy ban Nhân dân tỉnh Quảng Bình đã truy tặng ông giải đặc biệt Giải thưởng Văn học nghệ thuật Lưu Trọng Lư ■

L.H.X